

Gospodarski pregled.

Jablan (*populus pyramidalis*).

Na raznim mjestima po Dalmaciji nalazimo ovo visoko i lijepo stablo. U Zagoru sade ga težaci okolo močvarnih livada potoka, kad nadje se po koje stablo pokraj vrela, bunara i lokava.

Nu ipak ne dava se ovomu lijepom i veoma brzo rastećem stablu nikakve pažnje, premda je isto u Dalmaciji, u zemlji oskudjevajući svakojakim drvom, od velike važnosti.

Uzmemo li u obzir, da ima Dalmacija na hiljade neuredjenih bujica, koje izpirajuć ono malo zemlje iz golih planina i noseć sobom kod velikih kiša veliku množinu kamenja i pjeska u ravnicu, nanašaju oranicam i livadom ogromnih šteta, tako da se godimice smanjuje površina najbolje zemlje, koja težaka hrani, jer tamo gdje su bile otrag malo godina najbolje livade i oranice, nalazimo danas more spržine škalje i kamenja.

Uzrok mora se tražiti u tome, što su drage kroz koje bujice prolaze sasvim gole, voda nenalazi u svom brzom teku čitavim putem nikakvog otpora, te se baca uzimajući pri tome to veću brzinu i noseć sa vrhom sve sto stoji na putu u ravnicu, gdje ostavljući krupni materijal pokrivajući s njime najbolje njive nosi sa sobom cvijet zemlje u ponore, jezera i morske dubine, te tako osiromašuje još više nač jadni krš.

Premda je jablan stablo, koje ljubi vlažno tlo, ipak on uspijeva i raste dosta brzo i u suhoj zemlji, te pošto je njegova gojedba veoma jednostavna, mogle bi se bujice i gole drage kroz malo vremena pretvoriti u šume na jablanove gore, a time zapriječiti današnje ogromne štete.

Jablan najbrže se umnožava sadjenjem jedno i dvogodišnjih grančica od 1 do 5 cm. debljine i $\frac{1}{2}$ do 2 metra visine, koje se jednostavno 20 do 50 cm. dužine prije početka kolanja soka rano u proljeće obodu u zemlju.

Ovi tako u zemlji ubodenii prutići počnu odmah puštati žile, te još iste godine lijepo razvija krošnju, koja se pira-midalno odmah u vis diže.

Godišnji nadoraštaj iznaša kod jablana od 0.50 do 1 metra visine i $1\frac{1}{2}$ cm. debljine prema vlagi u zemlji, što je najbolji dokaz za brzi napredak ove gore.

Drvo jablanovo veoma se cjeni kao gradjeno drvo za kuće, a to tim više što isto u suhu držano, ne će crv da raztoči i pokvari.

Daske od jablanovih balvana, pošto su veoma lagane i žilave, upotrebljavaju se za različite stvari u gospodarstvu n. p. za gradnju kašuna kao korova, pa i drvo-djelci i kipari znaju drvo jablana cijeniti.

Težački škipovi najviše se grade od tog drva, jer su lagani i tako lako nepucaju kao od drugog drva.

Dakle uporaba jablanovog drva mnobrojna je, a pošto jablan raste tako brzo kao ni jedna druga gora, nema sumnje, da je uzgajanje jablana od velike važnosti.

Osobito pak kod pošumljivanja bujica i draga ima jablan uz vrbu i draču neocijenivu važnost, jer posadjen brzo napreduje, svojim žilama pričvršćuje zemlju, da nju voda odnijeti nemože, brani tako, pa kod velikih kiša nemože sa sobom nositi zemlju, pjeska i kamenja u doline i tu činiti štete.

Uzgajanjem jablana imamo mnogo-brojne koristi, te se latimo posla, e da se naše prilike poboljšaju i bujice zelenilom pokriju, čime će se jadu nevoljnog težaka na put stati.

okom okrenuo, opazio bi tužna lica, susne oči i težke uzdisaje.

Sprovod je cieli grad obašao, a kasnije su očitane mise na svim oltarima. Sjetne glasove orgulja razvijao je g. učitelj M. Rajević, koji je naročito došao. Iza kako su zadušnice svečano bile obavljene, krenula je povorka put groblja. Ovdje neprežaljenog opata pozdrave gosp. načelnik Mudražija u ime grada, g. bilježnik Rosa u ime Talijana, Š. Kovačić u ime rodbine i splitskih prijatelja, Fra A. Škomrlj, u ime svećenstva, nadučitelj J. Lukas kao prijatelja dobročinitelja, te na ime pravaša. Govornici su iztilali pokonjike kreposti, uzor svetog, značajnika i patriote, te naglašile njegove zasluge kao pastira i čovjekoljuba.

Svi govorili bili su jako čuvstveni, izrečeni tronutim glasom i dubokim dojamom, te su i još više izazvali plač i ječanje. Cio ovaj žalostin čin dokazao je, kako je pokonjnik bio cijenjen i oblubljen. Kao što su ga Skradinjani pri njegovom dolazku slijajno dočekali i primili, tako su ga tužnim srcem predali zemlji, da skrije tijelo, koje je živjelo i radilo za obće dobro, te za nevoljnu sirotinju i procvat grada Skradina, koji mu mora podignuti bar neznačni spomenik, eda mu posvjedoči trajnu zahvalnost. Pokoj mu vječni! Blagoslovljena mu i laka bila skradinska zemlja koju je ljubio svim žarom i plemenitošću svoje duše. Slava mu!

Iz grada i pokrajine.

Nova brza pruga za Šibenik. Osim Lloydove, iako još ne oživotvorene, brze pruge, dobio je naš grad ovo dana još jednu brzu prugu. Dubrovačka parobrodarska plovidba, kako smo svojedobno bili navestili, uzela je u obzir višekrat iztaknute želje Šibenika, te je odredila da parobrod brze pruge, koji na polazku iz Trsta pristaje ovdje u ponedjeljak, svraca se unapred i na povratku, t. j. svakog četvrtka.

Prva takova vožnja bilo je danas parobodom „Dubrovnik“. Dolazak u Šibenik je u 10 s. pr. p., a odlazak za Zadar-Trst u 11 s. prije podne.

Za pohvalit je odluku dubrovačke plovidbe, jer ova pruga izpunjuje težko osjećanu prazninu, budući baš u četvrtak naš grad sve do pred dana nije imao nikakve pruge za Zadar i dalje, a sada ima dve: dubrovačkog i ug. hrv. par. društva.

Ratni brod „Monarh“ prispio je jutros u našu luku, da se snabdije u-glijenom.

Novačenje započeto je u ponedjeljak. Broj rekrutiranih velik je.

Preminuo vojnik. Na 8 ov. mj. preminuo je ovdje Nikola Maleš, pješak 8. satnine 23. pukovnije, rodom iz Sinja. Oko njegova liesa okupše se svi mješani iz Sinja, uresili ga viencima te ga odpratili do hladnoga groba. Vječni mu mir!

† Dr. Josip Paštrović. U Zadru je preminuo jedan od prvih pobornika narodne ideje, dr. Josip Paštrović, u dobi 86 godina. Zastupnik u saboru još od g. 1870. god. 1892. izstupio je iz narodnjačkog kluba te s drugima osnovao klub Šestorice. U utorak je skromno pokopan. Vječni pokoj njegovoj plemenitoj duši!

Odlikovanje. Brzovajljuju iz Beča: Financijalni koncipist dr. Uroš Jakša odlikovan je zlatnim križem za zasluge, jer je spasio utopljenika dječaka Salvia u Splitu.

Hrvatska pjesma. Na poziv mjestognog društva „Kola“ priređuju gg. prof. Batistić i maestro Dobronić ove subote u našem gradu prvo veće hrvatskih pjesama. Tom će prigodom prof. Batistić, umiljati i zvučni tenor, pjevati od svakog vidjenjeg hrvatskog skladatelja po jednu najkarakterističniju poprkiju, a mladi će glazbenik g. Dobronić prije svake radnje u kratko upozoriti slušateljstvo na dobre i loš strane odnosnog skladatelja uopće, a dotične pjesme napose. Većina popjevaka biti će izvedena u Šibeniku za prvi put. Mi se veselimo ovom koncertu naših mlađih umjetnika, tim više, što je ovo prvi put, da se našem občinstvu kritički pojde kratka ali pregledna antologija hrvatske glazbene literature.

Koncert, koji priređuju prof. Batistić i maestro Dobronić dne 15 tek., počinje na 8 $\frac{1}{2}$ sati u prostorijama društva „Kola“ uz ulaznicu od 1 K (za djake polovicu).

IV. popis milodara u korist Dobrovoljnog Vatrogasnog Družtva. Dr. Marko Skočić K 10; Dr. Lujo Bakotić 10; Ante Vlahović 4; Tvrđka Fausto Inchiori 15; Šime Tarle 10; Paškal Staničić 2; Marassovich Melchior 5; Vukić Vladimir 2; Fra Metod Miroč 2; Dr. Ivo Ucović 5; Perošlav Pašković Čikara 20; Silvester Kužina 4; Luigi Paladino 5; Antonio Quero 3; Miro Benković 2; Dušan Novak 10; Monte Promina 100; Umberto Fontana Valsalina 5. Ukupno K 214. — Prije K 691. — Svega K 905.

Gospodja Luigia ud. de Fenzi poklonila prigodom požara kuće Feruzzi u fond Vatrogasnog družtva K 100.

Uprava Vatrogasnog Družtva blagodarnim darovateljima izrazuje svoju zahvalnost.

RAZNI BRZOJAVI.

U audijenciji kod vladara.

Beč, 13 ožujka. Vladar je jučer primio ministra grofa Stürgkh i generala Kroatina u naročitu audijenciju.

Jubilej ruske carske kuće.

Petrograd, 13 ožujka. U dumi je predsjednici pročitao brzjavne čestitke bugarskog, srpskog i grčkog parlamenta jubileju carske kuće Romanova, što je bilo primljeno velikim odobravanjem.

Borbe u Ugarskoj.

Budimpešta, 13 ožujka. Za današnju sjednicu zastupničke kuće opozicija čini velike pripreme. Ona misli doći u parlament korporativno. Potankosti nisu poznate, ali je očekivati velike škandale. Vlada i predsjedničivo parlamenta određiće velike mjere sigurnosti.

Policija će se nalaziti u parlamentu. Socijalisti izjavljuju, da ne će provesti generalni štrajk, ali će njihove mase poduprijeti na ulici borbu Justhovu.

Admiral izčušao ministra.

Rim, 13 ožujka. Kada je jučer u jutro ministar mornarice Cattolica pješice polazio ulicom Trittoni u ministarstvo, bio je ne-nadno od umirovljenog admirala Gozo brutalno zadržan te napadnut šakom. Prije nego je ministar uobče mogao reagirati, uspjeo je karabinerima zadržati admirala, koji će morati odgovarati radi uvrede javnog službenika. Gozo je bio pred dve godine umirovljen te se je sada htio osvetiti.

Austrijsko parobrodarsko društvo na dionice „DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1912. slijedeće

glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)

Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati poslije podne povratak svake subote u 6.15 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)

Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslije podne povratak svake sredje u 6.15 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)

Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslije podne povratak u četvrtak u 6.15 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)

Polazak iz Trste u utorak u 5 sati poslije podne povratak u ponedjeljak u 6.15 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)

Polazak iz Trste u petak u 5 sati poslije podne povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Makarska (trgovačka)

Polazak iz Trsta svake sredje u 6 sati poslije podne povratak svaki ponedjeljak u 1.15 poslije podne.

Trst—Vis (trgovačka)

Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati poslije podne povratak svaki četvrtak 7.15 poslije podne.

KRALJICA DAGMAR

HISTORIČKI ROMAN

ČESKI NAPISAO VACLAV BENEŠ TRŽEBISZKY · PREVEO PAVAO M. RAKOŠ

Stari, osamdesetgodišnji Falster najednom ušutao je.

Povorka je već iščezla iz obronka i rijetkih šuma, a od sjeverne strane na jednom zaduva je potresni, oštri vjetar. Odande je uvijek na ovdašnju obalu duvao vruć vjetar...

„Morska žena!“ izvilo se prestrašeno iz više grla najednom, i svi razbjezali po kućama, u kućama su prestrašeni zatvarali vrata, majke pritiscale su dojenčad na grudi, nedorasla djeca plašljivo se skrivala za odjela majki... Morska žena od davne nje nije nigdje dobrodošao gost.

Samo stari brodar Falster nije se maknuo... Ipak se posve preinačio; obrve mu se najezile, čelo naboralo, ruke mu se stisle u pesnice, i prodrliji pogled upirao je na more, koje se počimalo da pjeni, i na kojem se neka polata od obale vidjela čudnovata pojava, tako posve slična ženskoj, koja je bila zavijena od glave do pete u sivo odijelo i podignutom desnicom polako se približavala obali...

„Nekad sam se je bojao; kad sam bio nasred širokog mora, a danas je drukčje... Ako se usudiš na kopno, razbit ću ti glavu, pa bila makar ko... Nemoj da se usudiš!“

U obalnim kućama čuli su taj Falsterov glas, s jednim okom gledali su starca, s drugim maglovitim prikazu i od straha zadrhtali su u cijelom tijelu. A još nikad niko nije govorio s morskonom ženom. A ako bi se ko usudio, ne bi mu bilo dobro.

Stari brodar zaista je stiskao sa svojim rukama dugo veslo i s njimi prijeći mahao je prema čudnoj prikazi...

„Uvijek od one strane — razumiješ li — a od one ne češ imati pristupa u našu državu...“

Stari Falster bio je već nad vodom, na kojoj je plivalo mnogo morske trave iz ogromnog vjenca, s kojim je bila ovijena ladja, na kojoj se dovezla nova vladarica...

Najednom iščezla je čudna pojava u najprozirniju maglu, da ni trag nije ostao nakon nje.

U obalnim kućama duboko se odanuli, brišući na čelu hladne kapi znoja, Falster još uvijek bio je na molu, još uvijek stiskao je u ruci dugo veslo i još uvijek je tako nepomično gledao onamu, gdje se strašna prikaza pretvorila u magle. Samo mu naborano lice nekako sumnjivo pocrnilo... Ljudi izlazili su iz kuća i išli su u pravo prema njemu, da mu zahvale, što je otjerao morsku ženu...

Falster je međutim sjeo, dugo veslo razilo se u pjesak, glava starog brodara visjela je nešto natrag, upravo onako kao da noću gleda zvijezde, usnice su mu bile otvorene...

„Dagmar... Dagmar...! Bog te blagoslovio medju nama, a morske žene čuvaj se!“

Ljudima je pri tom uskliku iz poluočvorenih starčevih usta skoro dah stao, pospješili su korake, počeli su trčati, a kad se ustavili kod njega, stari Falster je još — izdisao. Umro je od veselja, što je mlada gospodja njegovog gospodara tako prijazna, tako pristočna i što je otjerao morsku ženu od ovdašnje obale...

Oko njega bio je sav narod na koljenima i molio se za milostivu božju sudbu. Zatim su ga